

A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁGBAN

FOLYÓ DOKUMENTÁCIÓS MUNKA

A Német Demokratikus Köztársaság dokumentációs központjának, a Zentralstelle für wissenschaftliche Literatur-nak munkája, az NDK dokumentációs hálózata nem volt ismeretlen a magyar dokumentalista szakemberek előtt, hiszen az elmúlt években már több ízben jött létre személyes találkozás a két ország dokumentációs szakemberei között, mely találkozók alkalmával részletesen megbeszélték egymás munkájának problematikáját. Mégis, - beszélni valamiről, vagy látni valamit - két különböző dolog, és éppen ezért nagy érdeklődéssel tekintettem németországi tanulmányutam elé. Várakozásomban nem is csalódtam, mert számos érdekes és hasznos dolgot láttam utazásom során, amelyről az alábbiakban szeretnék olvasóinknak beszámolni.

I.

1. A dokumentációs munka szervezeti kérdései.

A Német Demokratikus Köztársaság dokumentációs szervezetének alapelve, hogy az irodalom feltárásának érdemi munkája a dokumentáció felhasználási területéhez közel, a kutató-vagy tervezőintézetekben történjék. Abból a célból, hogy az ilyen jellegű intézményekben elszórtan és tulnyomórészt öncélúan folyó dokumentációs munka eredményét az egész népgazdaságban hasznosíthassák, 1950-ben életre hívták a "Zentralstelle für wissenschaftliche Literatur" elnevezésű intézményt és ennek feladatává tették a fenti célkitűzés megvalósítását.

A dokumentációs szervezet felépítése során általában nem támaszkodtak tudományos- vagy szakkönyvtárakra, nem alkalmazták a szakmai centralizáció elvét sem, a központ, a "ZwL" általános - könyvtártól független - dokumentációs központ.

1.1 Zentralstelle für wissenschaftliche Literatur.

A fentiekben vázolt elvi célkitűzés megvalósítása érdekében a ZWL a különböző kutató- és tervezőintézetek vezetőivel, továbbá az egyes minisztériumok vezető munkatársaival folytatott tárgyalásokat. E tárgyalások eredményeképpen egyes kutatóintézetek hajlandónak mutatkoztak saját dokumentációs részlegük munkájának eredményét a ZWL-nek költségtérítés nélkül átengedni, továbbá elfogadták a dokumentációs feldolgozások külalakjára, sorrendiségére stb. a ZWL módszertani irányelveit. Néhány intézményben maga a ZWL létesített saját költségvetése terhére dokumentációs csoportot, s azt hosszabb-rövidebb idő elteltével átadta az intézménynek. Szívós szervezőmunka, és a kormányzati- és pártszervek hathatós támogatása nyomán 1957 szeptemberéig több mint 100 intézményt kapcsolt be a szervezett dokumentációs munkába, s így kialakult az NDK dokumentációs hálózata.

A fejlődéssel párhuzamosan bizonyos fokig módosult a ZWL feladatköre is. Ma már nem annyira új dokumentációs részlegek szervezésével foglalkozik, hanem inkább a meglévő dokumentációs csoportok dolgozóinak képzésével, egységes irányelvek kidolgozásával, az egyes munkaterületek elhatárolásával, végül, s nem utolsósorban magának a dokumentációnak elméleti kérdéseivel. Ugyanekkor az NDK sajátos helyzeténél fogva néhány speciális feladatot is ellát, mint például nehezen hozzáférhető irodalom beszerzése bel- és külföldről, továbbá a központi fordításnyilvántartás, fordítók közvetítése, szovjet folyóiratok tartalomjegyzékfordításainak készítése, a beérkező kivonatanyagnak szabványméretű /A 6/ kartonokra történő sokszorosítottatása és továbbítása az előfizetők felé, az ezzel kapcsolatos előfizetői nyilvántartások és könyvelések vezetése, az NDK dokumentációs ügyeinek külföldi képviselője, stb. Ennek megfelelően jelenlegi szervezete az alábbi négy főrészeire tagolódik:

1. Vezetés és igazgatási ügyek
2. Hálózati ügyek
oktatás, továbbképzés,
lektorátus,
irodalomkutatások,
összsnémet és külföldi kapcsolatok

3. Módszertan és tájékoztatószolgálat
módszertan,
nehezen hozzáférhető irodalom beszerzése,
fordításnyilvántartás,
dokumentáció szakirodalmának feldolgozása,
különleges irodalmi igények kielégítése,
könyvtár
4. Szolgáltatási részleg
sokszorosítóüzem,
expedíció,
szovjet folyóiratok tartalomjegyzékfordításai,
előfizetők felé propaganda,
gazdasági ügyek, könyvelés.

A ZvL munkáját elemezve, néhány jelentős tényt ki kell emelnünk. Ilyen elsősorban a határozottan látható eltérés a tisztán szervezési feladatoktól a tudományos-módszertani feladatok felé. Ez a folyamat különösen meggyorsult a DOKUMENTATION c. folyóirat megjelentetése /1954/ óta. Ennek a célnak megvalósítását szolgálja az a kitűnően kialakított szakkönyvtár, amelynek állományában a világon megjelenő csaknem minden jelentős dokumentációval, vagy információval foglalkozó művet vagy folyóiratot megtalálunk. A tudományos-módszertani kérdések tanulmányozásában azonban nem csak az irodalomra szorítkoznak, hanem a dokumentációs hálózatban dolgozó szakemberek gyakorlati tapasztalatait is felhasználják, és az évente megrendezésre kerülő konferenciákon széleskörű szakmai vitát folytatnak ilyen kérdésekről. /Dokumentationsleiter-Konferenz/. Ugyanígy érdeklődéssel figyelik a külföld, elsősorban a baráti államok dokumentációs-módszertani tevékenységét, és a vonatkozó adatokat kitűnően vezetett kartotéktárban tartják nyilván.

Fordításnyilvántartási munkájuk rendeleti alap nélkül folyik, ezideig 375 rendszeresen bejelentő intézménnyel dolgoznak, a bejelentések száma havonta átlag 1500 tétellel. Köteleespéldánygyűjteményük meghaladja a 100 000 tétel fordítást. Ezek címjegyzékét időnként közreadják. A kész fordításokról másolat készítését vállalják. A vonatkozó rendelet kiadását évek óta sürgetik, mert a 375 bejelentő nyilván csak töredéke a fordíttató, vagy fordító szervezeteknek. Nyilvántartási rendszerükből a folyóirat szerinti katalógus hiányzik.

Külön részleg /18. fő/ foglalkozik a nehezen hozzáférhető irodalom beszerzésével. E munkához igénybe veszik a német és külföldi könyvtárak katalógusait, külön kartotékrendszerük van a külföldi mikrofilm-szállító vállalatokról, részletes kimutatást vezetnek a megjelenő vállalati irodalomról /gyárak által kiadott folyóiratok, prospektusok stb./

Irodalomkutató tevékenységük viszonylag kis volumenű, minthogy az irodalomkutatási igényeket általában a szakterület szerint illetékes dokumentációs részleghez teszik át. Itt tulajdonképpen saját kezdeményezésre készítenek irodalmi összeállítást egyes népgazdaságilag fontos kérdésekhez. E tevékenységük díjazás ellenében történik.

Régebben egyik főfeladatuk volt a szovjet és népi demokratikus irodalom propagálása, ma ez már elsősorban könyvkereskedői feladat lett, így csupán a szovjet folyóiratok tartalomjegyzékfordításainak készítése maradt meg átmenetileg az intézménynél. E tevékenységüket azonban fokozatosan meg kívánják szüntetni!

Referáló folyóiratok szerkesztésével nem foglalkoznak.

A kartonszolgáltatások nem mindegyikét adja ki a ZvL. Egyes szakterületeken a fejlődés során kialakultak intézmények, amelyek a sokszorosítatás feladatát, továbbá az előfizetők ellátását is magukra vállalták.

1.2 Alközpontok /Leitstellen/

Bizonyos szakterületeken, amelyeken több intézmény véggez dokumentációs tevékenységet, ezek egyike vezető szerepkört kap. E vezető szerepkör birtokában a feldolgozandó területeket - általában folyóiratok szerint - a feldolgozó intézmények között elhatárolja. Egyébként ezt az elhatárolást a ZvL végzi, az illetékes intézménnyel egyetértésben.

1.3 Dokumentációs részlegek /Dokumentationstellen/

Mint említettem, 1957 szeptemberéig a ZvL ösztönzésére több mint 100 intézményben, elsősorban kutató- és ter-

vezőintézetben létesítettek dokumentációs osztályt vagy csoportot. E részlegek - megalakulásuk időpontjától, és egyéb körülményektől függően - a fejlődés különböző stádiumaiban vannak. A meglátogatott intézmények többségében 4 - 20 szakképzett munkatárs foglalkozik az irodalom rendszeres feltárásával, de van olyan intézmény is /pl. a Deutsche Bauakademie/, amelyben 95 dolgozója van az információs osztálynak. Ez utóbbi azonban már az iparág központi információs irodája, és tudományos kiadói tevékenységet is végez /Bauenzyklopedie/. A dokumentációs részlegek mindenütt az illető intézmény szervezetének keretébe tartoznak, a szakkönyvtár többnyire a dokumentációs részleg alá van rendelve, vagy nincs ezzel szervezeti kapcsolatban. A dokumentációt végző munkatársak illetménye szakképzettségüknek megfelelően meglehetősen egyenlő. Mindannyian főfoglalkozásuk, külső szakembereket csak ritkán, különleges nyelvek és szakterületek esetén vesznek igénybe. Mind a munkatársak illetményét, mind a szükséges szakirodalom, továbbá a szükséges berendezési tárgyak beszerzési költségeit az intézmény költségvetésében irányozzák elő. A dokumentációs részlegek felszerelése általában kitűnő, elhelyezésük is igen jó. Az irodalom feltárásának munkája, formáit tekintve mindenütt a ZvL iránymutatásai alapján történik.

2 Dokumentációs feldolgozó munka

2.1 A feldolgozás alapelvei

Az irodalom dokumentációs feldolgozása során a válogatás elve érvényesül, azzal a kiegészítéssel, hogy a népgazdaság számára fontos anyagot teljességre törekvéssel tárják fel. A válogatás elve teljes mértékben azonban csak a közreadott anyag tekintetében érvényesül, minthogy számos dokumentációs részleg a birtokába jutó irodalmat majdnem teljességgel dolgozza fel - saját maga részére - a kartonszolgáltatás, számára azonban csak válogatott anyagot küld a ZvL-hez /illetve a sokszorosítást végző intézményhez/. A feldolgozásmódok közül tulnyomó többségben a kivonatkészítést alkalmazzák. Címfordítást csak ritkán, többnyire saját használatukra

készítenek. A feldolgozás számára a ZvL, vagy a vonatkozó alközpont űrlapot bocsát rendelkezésre. A kivonatok - amennyire megíthetem - részben informatív, nagyobb részben azonban indikatív jellegűek. A kivonatok osztályozását /szakozását/ az a munkatárs végzi, aki a kivonatot készíti, ugyancsak az esetleges irodalomkutatások végzése is rá hárul. A feldolgozás során a kivonat nem csupán ETO jelzést kap, hanem megfelelő tárgyszóval vagy tárgyszavakkal is ellátják azt. A legutóbbi időig az elkészített kivonatok különösebb ellenőrzés /lektorálás/ nélkül kerültek sokszorosításra. Rövid idő óta a ZvL-ben létesített lektorátus a kivonatok többségét felülbírálja. E lektorálás természetesen túlnyomórészt csak stiláris, vagy a durva szakmai hibák korrekciója.

A szakozási munka megkönnyítésére rövidített ETO könyvet adtak ki, továbbá tanfolyamokon és kézikönyvekkel oktatták a dokumentációs részlegek munkatársait.

A feldolgozó munkához mindeztideig a termelő minisztériumok nem adtak különleges szempontokat, így a válogatás, kizárólag a dokumentációs részlegek munkatársaira, vagy vezetőire van bízva. A ZvL jelenleg olyan megállapodás létrehozatalával foglalkozik, amely rögzíti a szakminisztériumok ezirányú feladatait és a ZvL jogait.

2.2 A feldolgozásra kerülő irodalom.

A dokumentációs munka megkezdésekor - természetesen - elsősorban a folyóiratokat kezdték feldolgozni. Az egyes dokumentációs részlegek összeállították a szakterületükön megjelenő legfontosabb folyóiratok jegyzékét és a ZvL-lel megegyezve /elhatárolás!/ megkezdtek ezek rendszeres beszerzését és feldolgozását. A fejlődés során egyes dokumentációs részlegek megkezdtek szakterületük szabadalmi leírásainak /elsősorban NDK, később más országbeliekének is/, majd prospektusanyagának feldolgozását is. Legújabb /1957/ már az NDK-ban publikálásra kerülő, vagy nem bizalmas jellegű kutatási jelentések dokumentációja is megindult.

3 A dokumentációs szolgáltatások.

3.1 Kartonszolgáltatás.

A kartonszolgáltatást, mint már említettem, a beérkező kivonatanyag megfelelő példányszámu sokszorosíttatása útján a ZvL, illetve más sokszorosító dokumentációs részleg küldi szét az érdekelteknek előfizetési díj ellenében. A kartonok DIN A/6 méretűek, s bal felső sarkukban ETO-jelzetet, jobb felső sarkukban tárgyszót kapnak. A kivonat bibliográfiai adatainak sorrendje: szerző, cím eredeti nyelven, cím német nyelven /vastagon szedve/, folyóirat címe, évfolyama, évszáma, száma, oldal, ábra, diagram, bibliográfia. Ezután következik a kivonat, majd ennek végén a kivonat készítőjének neve zárójelben, továbbá a folyóirat beérkezésének időpontja. A kartonon alul a referátumot készítő, illetve a szakterületet kartonszolgáltatással ellátó dokumentációs részleg elnevezése szerepel, jobboldalt alul pedig a folyó évben kiadott eredeti kivonatok száma az adott szakterületen.

A kartonszolgáltatás tárgykörönként, ezen belül pedig csoportonként is megrendelhető. Előfizetési ára kartononként 0,05 DM, csak csoportok megrendelése esetén DM 0,06, ábrás kartonok esetén DM 0,08.

3.2 Referáló folyóiratok.

A referáló folyóiratokat a ZvL-től ezidőszertint független intézmény, a Tudományos Akadémia keretébe tartozó szerkesztőség adja ki. A dokumentációs részlegek munkájának eredménye a Freiberg-i alközpont kivételével kizárólag kartonszolgáltatás alakjában kerül terjesztésre. A freibergi Bányászati Akadémia a feldolgozott anyagot a Montanwissenschaftliche Rundschau c. referáló folyóiratban is közlésteszti. A referáló lapok anyaggyűjtése egyébként külső munkatársaknak szerzői díj kifizetése ellenében történő referálása útján folyik, olyképpen, hogy a referálandó cikket a szerkesztőség jelöli ki. E referálólapok /Chemisches Zentralblatt, Technische Zentralblatt sorozatai/ annyira közismertek, hogy ezek elemzésére nem térek ki.

3.3 Fordítások.

A fordítási munkát az NDK-ban általában a fordítást igénylő intézmény végzi vagy végezteti. Külső szakember igénybevétele esetén a ZWL fordítói katasztere segítségével fordítót közvetít az igénylő intézménynek. A már lefordított anyagról a fordításnyilvántartási rész kívánatra másolatot készít. A beküldött fordítási "kötelesepéldányokat" nem osztják szét. Fordítások készítését állami fordító iroda és magánirodák is vállalják.

3.4 Irodalomkutatások.

Irodalomkutatásokat általában a szakterület szerint illetékes dokumentációs részleg végez. Határterületeken, vagy még feldolgozásra nem kerülő területen a ZWL is vállal díjazás ellenében irodalomkutatót.

- 3.5 A dokumentációs szolgáltatások körébe tartozik természetesen mikrofilmek, fotokópiák készítése az eredeti irodalomról, továbbá a nehezen hozzáférhető irodalom beszerzése is. Mindeme szolgáltatások díjazás ellenében történnek. Fotokópiák és mikrofilmek készítését nemcsak a ZWL, hanem egyes, fotolaboratóriummal felszerelt dokumentációs részlegek is vállalnak.

4 A dokumentációs anyagok felhasználása.

4.1 Kutató- és tervezőintézetekben.

Mindazokban a kutató- és tervezőintézetekben, amelyekben a ZWL hálózatába bekapcsolt dokumentációs részleg működik, a feldolgozott dokumentációs anyagok kezelése, osztályozása és felhasználása mintaszerű. Külön ki kell emelnem a kartonoknak rendkívül sok szempont szerint történő csoportosítását. Erre példaként megemlítem, hogy a Hajóépítési Tervező Iroda dokumentációs részlegében a kartonokat nemcsak valamennyi ETO-jelzet

és valamennyi tárgyszó szerint csoportosítva tárolják, hanem az egyes hajók neve, brt. reg. tonnatartalma és hosszúsága, valamint hajótípusok szerint is. Így valamely hajóra vagy hajótípusra vonatkozó összes irodalmi adat maximális biztonsággal megtalálható. Ehhez természetesen megfelelő katalógusszekrény-felszerelés és létszám szükséges, ez azonban, mint már említettem, általában kellő mértékben rendelkezésre áll. Az Építőanyagipari Kutatóintézet dokumentációs részlege például még az egyes építőanyagok fizikai állandóit is külön kigyűjtve kezeli. Mindez azt mutatja, hogy ezen a területen a dokumentációs anyagokat megfelelően kezelik és hasznosítják is.

4.2 Üzemekben.

Bár személyesen nem volt alkalmam meggyőződni a dokumentációs anyagok üzemekben történő felhasználásáról, beszélgetések során arról győződtem meg, hogy e tekintetben az NDK-ban sincs minden rendben. Több ízben hallottam, hogy egyes üzemek a nekik küldött kartonanyagokat felbontatlanul tárolják. A ZWL egyik következő feladatának tekinti, hogy a dokumentációs anyagoknak üzemekben történő felhasználását is megszervezze. Ebben a minisztériumok is segítséget kívánnak nyújtani.

5 Technikai felszerelések.

A dokumentáció technikai segédeszközei közül általánosan használatos az NDK-ban a rotaprint-sokszorosító-gép, fotorotaprint berendezés, a mikrofilm-felvevő /ZEISS-rendszerű/ és leolvasókészülék, továbbá néhány helyen a Tempocop kontakt fénymásológészülék. Gépi válogatóberendezést nem alkalmaznak, kézi válogatóberendezésekkel különböző kísérletezések folynak. Az eddig gyártott kézi válogatóberendezések nem voltak megfelelőek. A kézi válogatást elsősorban kisebb kartoték-rendszereken kívánják alkalmazni. Különleges új berendezést nem láttam.

Általában megállapítható, hogy a szakkönyvtárügynek nincsen gazdája. Egyes kitűnően működő szakkönyvtárakat volt alkalmam tanulmányozni, így például Lipcsében a Központi Kémiai Szakkönyvtárat, vagy Drezdában a Közlekedési Egyetem Szakkönyvtárát. Felszerelés és helyiségek tekintetében kitűnően el vannak látva. Létszámuk is elegendőnek tűnik. Állománygyarapításukra a szükséges összegeket megkapják. Könyvtártechnikai munkájuk azonban nem szabványos; általában a könyvtár vezetőjének egyénisége nyomja rá bélyegét az itt folyó munkákra. A dokumentációval nincsen kapcsolat, illetve a helyenként fennálló együttműködés nem szervezett jellegű. Országos jellegű műszaki könyvtárak nincs.

7 Nemzetközi kapcsolatok, együttműködés.

A ZvL képviseli külföld felé az NDK dokumentációs munkáját. Ilyen minőségében már évek óta kapcsolatban áll az OMK-val, más baráti országok dokumentációs központjaival és a DNA-n /Német Szabványügyi Bizottság/ keresztül a FID-del. Kiterjedt nemzetközi kapcsolatai segítségével az NDK számára értékes külföldi irodalmat szerez, sok esetben csere útján. A népi demokratikus országok dokumentációs munkáját élénk figyelemmel kíséri és az itteni tapasztalatokról rendszeres közleményeket ad a DOKUMENTATION c. folyóiratban. Kimondott törekvése, hogy a dokumentáció dokumentációját központiilag ellássa a népi demokratikus országok viszonylatában. Az egyéb szakirodalom rendszeres feldolgoztatása azonban magyar, bolgár, román és lengyel viszonylatban meglehetősen nehézségekbe ütközik, a megfelelő nyelvtudásu szakemberek hiánya miatt. Éppen ezért arra törekszik, hogy ez országok irodalmának kivonataihoz német nyelven jusson hozzá, csere útján. Ilyen jellegű megállapodás eddig Bulgáriával jött létre.

A dokumentáció módszereinek tökéletesítése érdekében, az e téren folyó nemzetközi együttműködés kiszélesítése céljából évi rendszeres konferenciák rendezését javasolják a népi demokratikus országok között. Ilyen kezdeményezések már eddig is voltak, de gyakorlatilag - szervezetten - ez még nem valósult meg.

Összefoglalás, következtetések.

A Német Demokratikus Köztársaságban 1950 és 1957 között a Zentralstelle für wissenschaftliche Literatur kitűnő szervező és irányító munkája, továbbá a kutató intézetek vezetőinek megértő támogatása nyomán létrejött a tudományok csaknem minden területére kiterjedő dokumentációs hálózat, élén a ZWL-lel mint általános dokumentációs központtal. Ez a dokumentációs hálózat az irodalomnak egyre nagyobb részét képes rendszerezni feldolgozni és a feldolgozások eredményét fejlett módszerekkel közreadni. A ZWL mint általános dokumentációs központ egyre inkább a módszertani irányítással, koordináló munkával és nem utolsó sorban magának a dokumentációnak a dokumentálásával és rendszeres értékelésével foglalkozik, szervező munkája egyre inkább csökken. Műszaki területen a kutató intézetek és tervezőirodák dokumentációs anyaggal való ellátottsága csaknem megoldottnak tekinthető. Az üzemek vonatkozásában a helyzet nem kielégítő, éppen ezért a ZWL egyik következő feladatának tekinti, hogy a szakminisztériumokkal egyetértésben, a feladatok kellő elhatárolása után, az üzemek tájékoztató anyaggal való ellátását, továbbá ezen anyagnak felhasználását is megszervezze. Ugyanakkor nemzetközi síkon is fokozottabb együttműködést kíván megvalósítani, elsősorban a népi demokratikus országok dokumentációs központjaival. A ZWL foglalkozik az új dokumentációs technika /lyukkártyarendszerek, új sokszorosítási módszerek stb./ kikísérletezésével és bevezetésével is. Ezen a téren még a kísérletek stádiumában tartanak.

Összehasonlítva a Magyarországon és az NDK-ban folyó dokumentációs munkát, az első szembeötlő jelenség, hogy hazánkban a fejlődés kezdettől fogva a szakmai centralizáció jegyében indult meg, az országos központ /ODK/ pedig rövid fennállás után megszűnt. Ma már látható, hogy ennek káros következményei voltak. Ugyanakkor nem vitatható, hogy dokumentációnk mai fejlődési fokán egy az ODK-hoz hasonló intézmény létrehozására nincsen szükség. Annál inkább szükség van azonban az egyes szakmai dokumentációs hálózatok, el-

sősorban a műszaki és a mezőgazdasági dokumentációs hálózat gyors kiépítésére, mert ezen a téren rendkívüli módon elmaradtunk, mind a baráti államoktól, mind a nyugati országoktól egyaránt. Ez az elmaradás műszaki területen hovatovább iparfejlesztésünk akadályozójává válik. A megoldás - sajátos fejlődésünket figyelembevéve - nem a német példa gépies lemásolásában áll. Figyelembevéve a német tapasztalatokat, hazánkban az iparági tájékoztató alközpontok létesítését kell szorgalmazni. Ezek az alközpontok olyan irodalomfajtákat dokumentáljanak, amelyek jelenleg egyáltalán nem kerülnek feldolgozásra. Az alközpontok feldolgozó tevékenységét az OMK-nak kell koordinálni, továbbmenően az 1957. dec. 31-i statisztikai felmérés után a vállalati vagy kutatóintézeti szinten történő dokumentációt is koordinálni kell, és a jelenleg kettős vagy többes feldolgozó munkák megszüntetésével a felszabaduló kapacitásokat új irányba kell terelni. Ilyen módon egykét esztendőn belül az évek óta egy helyben topogó műszaki irodalmi tájékoztató munkát sokkal szélesebb bázisra lehet ráépíteni. A ZvL-hez hasonlóan az OMK-nak kellene a módszertani irányító szerepkört elvállalni, de ezenkívül jelenlegi dokumentációs szolgáltatásait is fejleszteni kell. Ugyancsak az OMK-ban kellene elhelyezni a dokumentáció elméleti és technikai kérdéseivel foglalkozó szűkebb "agytrösztöt", amely gondoskodna új technikai eljárások bevezetéséről a dokumentáció területén, továbbmenően pedig tájékoztatná az egész könyvtáros és dokumentalista társadalmat a szakirodalomban /és nemcsak a könyvtári szakirodalomban/ megjelent új és érdekes tudnivalókról. Ezen a téren jó együttműködés kínálkozik éppen a ZvL-lel.

A magyar irodalom fokozottabb terjesztése érdekében célszerű a magyar szakfolyóiratok cikkeit német nyelven kivonatolni, és azt a ZvL rendelkezésére bocsátani közreadás céljából.

A szakkönyvtárügy területén véleményem szerint - legalábbis szervezésileg - előbbre vagyunk. Az egységes irányítás teljes hiánya az NDK-ban nem jó példa. A hazánkban bevezetett hálózati elv további következetes megvalósítása, a meglévő szakkönyvtári hálózat fokozatos erősítése jó alapot nyújt majd számunkra a műszaki irodalmi tájékoztató munka megjavításához. A legnagyobb hiba azonban az, hogy pontosan a minisztériumok

alközpontjai sorvadtak el hazánkban, és e tekintetben rosszabbul állunk, mint 1956-ban. Fel kell ébredni végre a termelő tárcák illetékeseinek, hogy sem a tájékoztatás, sem a szakkönyvtárügy területén ez a nemtörődöm-ség nem folytatható tovább.

Az OMK másik feladata a képzés terén mutatkozik. Ahhoz, hogy jól működő szakirodalmi tájékoztató hálózat létesüljön, szükség van arra, hogy a hálózatban dolgozó munkatársak szakmájukon kívül értsenek a dokumentációhoz is, ellenkező esetben az irodalom feldolgozása önkényesen, nem egységes módszerek szerint történik, és így országos méretekben nem lesz hasznosítható. Ezért az OMK-nak már 1958-ban meg kell kezdeni a dokumentalistaképzést, hasonlóan az eddig sikeresen lezajlott szakkönyvtárosképző tanfolyamokhoz.

A Művelődésügyi Minisztériumnak, mint a műszaki dokumentációs központ /OMK/ felügyeleti szervének, rendeleti úton biztosítani kell az OMK-száma-ra a műszaki dokumentáció irányításának és koordinálásának jogát. Erre a könyvtárügyi törvény lehetőséget nyújt.

- x - x - x -

Beszámolóm az NDK-ban folyó dokumentációs munkáról nem lenne teljes, ha nem emlékeznék meg arról a támogatásról és segíteni akarásról, amellyel tanulmányutam során az NDK dokumentációs szakemberei munkámat elősegítették. Meg vagyok győződve arról, hogy ez a tanulmányut is hozzájárult ahhoz, hogy a két ország között fennálló szakmai és baráti kapcsolatokat elmélyítse.

Jánszky Lajos

x - x - x